

NINOS καὶ IPIE

Πιστεύω εἰς Ἐρωτα θεόν, πατέρα, παντοκράτορα, ποιητὴν τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς, ὁρατῶν τε πάντων καὶ ἀοράτων.

NINOS

Καὶ πάντων τῶν ἀοράτων.

ΟΙ ΔΥΟ ΥΠΗΡΕΤΑΙ ἔκθαμβοι με φωνὴν ἔρρινον καὶ παρατεταμένην

Ἄμην!...

Ἐνταῦθα τὸ κατάβλημα καταπετάννεται ἢ πίπτει ἢ ἀβλαία, διότι πρὸ αὐτῆς ἴσταται ἄγγελος, ὡς φρονεῖ πρὸς ὁ Βίκτωρ Οὐγὼ, μετὰ τὸν δάκτυλον εἰς τὰ χεῖλη καὶ μειδιῶν.

TELOS

ΒΑΠΤΙΣΙΣ

ΤΗΣ ΗΓΕΜΟΝΙΑΣ ΤΩΝ ΡΩΣΩΝ

ΟΛΓΑΣ

EN ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ

Ἐπὶ Κωνσταντίνου τοῦ Πορφυρογεννήτου ἐγένετο ἐν τῇ βασιλευούσῃ τοῦ κράτους ἡ βαπτισίς τῆς ἡγεμονίδος τῶν Ῥώσων Ὀλγας, ἣν οἱ Βυζαντινοὶ χρονογράφοι ὀνομάζουσι Ἐλγαν. Ἡ Ὀλγα ἦτο σύζυγος μὲν τοῦ Ἰγὸρ, μήτηρ δὲ τοῦ τετάρτου ἡγεμόνος τῶν Ῥώσων Σβιατοσλαύου καὶ ἀφοῦ ἐπετρέπευσε τὴν ἀρχὴν ἐπὶ τῆς ἀνηλικότητος τοῦ υἱοῦ αὐτῆς καὶ ἠσφάλισε τὴν ἀρχὴν ταύτην διὰ πονηρᾶς ἁμα ἀγριότητος καὶ δεξιότητος οὐτῆς τυχοῦσης ἀπερᾶσις, προβεβηκυῖα ἤδη τὴν ἡλικίαν, νὰ ἀσπασθῆ τὸ χριστιανικὸν δόγμα. Ὁ ἡγεμὼν τῆς Ῥωσίας καὶ τὸ πλεῖστον τοῦ λαοῦ αὐτοῦ ἦσαν τότε ἐτι εἰδωλολάτραι· ἀλλ' ὡς δηλοῦται ἐκ μαρτυριῶν βεβαίων ὑπῆρχον ἤδη ἐν Ῥωσίᾳ οὐκ ὀλίγοι οἱ πρὸς θεὸν ὄντες τὸν χριστιανισμόν. ὑπὸ τούτων δὲ καὶ τῶν ἐπιτελούντων τὰ τῆς νέας πίστεως ἱερέων φωτισθεῖσα καὶ προτραπέισα ἡ Ὀλγα κατέπλευσεν ἐν ἔτει 955 εἰς Κωνσταντινούπολιν ἵνα λάβῃ τὸ ἅγιον βάπτισμα. Φαίνεται ὅτι κατ' ἀρχάς ἡ κυβερνήσις τοῦ Κωνσταντίνου, εἴτε δυσπιστοῦσα πρὸς τὴν πολυπράγμονα ἐκείνην γυναῖκα, εἴτε θέλουσα νὰ ταπεινώσῃ αὐτήν,

δὲν ἐπέτρεψε νὰ ἀποβίβασθῆ ἀμέσως εἰς τὴν πόλιν, ἀλλὰ τὴν ὑπεχρέωσε νὰ μείνῃ ἱκανὸν χρόνον ἐπὶ τοῦ πλοίου. Τελευταῖον ὁμῶς ἡ ἡγεμονίς ἀποβίβασθεῖσα ἔτυχεν εὐπρεποῦς δεξιότητος ἧς ἡ περιγραφή περιεσώθη εἰς ἡμᾶς ἐν τῷ ἰε' κεφαλαίῳ τοῦ δευτέρου βιβλίου τῆς βασιλείου τάξεως.

Ὁ βασιλεὺς Κωνσταντίνος ἐδέχθη κατὰ πρόωτον τὴν Ὀλγαν τῇ 9 Σεπτεμβρίου 955. Ἡ ἡγεμονίς, ἡ, καθὼς τὴν ὀνομάζει ἡ βασιλείος τάξις, ἡ ἀρχόντισσα Ῥωσίας, προσῆλθε τὴν ἡμέραν ἐκείνην εἰς τὰ βασίλειον παρακολουθουμένη ὑπὸ τῶν συγγενῶν αὐτῆς ἀρχοντισσῶν, τῶν προκριτοτέρων θεραπαινῶν, τῶν ἀποκρισιαρίων Ῥωσίας ἦτοι τῶν πρέσβειων, καὶ τῶν πραγματευτῶν ἦτοι τῶν Ῥώσων ἐμπόρων ὅσοι κατόικουν ἐν Κωνσταντινουπόλει. Ἡ συνοδία αὕτη εἰσῆχθη ἐν παρατάξει ὑπὸ τοῦ Λογοθέτου, προπορευομένης τῆς ἡγεμονίδος, εἰς τὸ λεγόμενον Χρυσοτρίκλινον. Ἦτο δὲ τὸ Χρυσοτρίκλινον αἶθουσα πολυτελεστάτη ἐν ἣ ἐξήστραπτεν ἀπανταχοῦ ὁ χρυσοῦς καὶ ὁ ἀργυρὸς· αἱ πύλαι αὐτῆς ἦσαν ἀργυραῖ· καὶ ἐξαιρέτως ἐθαυμάζετο τὸ ψηφιδωτὸν αὐτῆς ἑδάφος, τὸ ὁποῖον ἐμιμεῖτο τεχνικώτατα τὰς χροιάς τῶν διαφόρων ἀνθέων καὶ παρίστανε ποικιλώτατόν τινα κῆπον. Ἐν τῷ μέσῳ τῆς αἰθούσης ἐκάθητο ἐπὶ θρόνων χρυσοῦν ὁ βασιλεὺς Κωνσταντίνος καὶ ὁ υἱὸς αὐτοῦ Ῥωμανὸς, περιεστοιχισμένοι ὑπὸ τῆς αὐλικῆς θεραπείας, ἧς ἀξιοματικοὶ τινες, οἱ καλούμενοι Κανδιδάτοι, ἐκράτουν τὰ σκῆπτρα, τὰ πτυχία καὶ τὰ ἄλλα σύμβολα τῆς βασιλείας. Ἐνταῦθα εἰσελθοῦσα ἡ ἀρχόντισσα Ὀλγα ἐνευσεν ἀπλῶς τὴν κεφαλὴν, οἱ δὲ πρέσβεις προσεκύνησαν ἑδαφιαίως· ἡ συνομιλία περιορίσθη εἰς τὰς τυπικὰς ἀμοιβαίας ἐρωτήσεις περὶ ὑγείας, ὀδοπορίας καὶ τῶν τοιούτων, μεθ' ὧ οἱ ξένοι ἀπεχώρησαν ἵνα ἀναπαυθῶσιν εἰς τι τμήμα τῶν βασιλείων, τὸν καλούμενον Λύγουστέα. Καὶ μετ' οὐ πολὺ ἐγένετο ἡ παρουσίαις αὐτῶν εἰς τὴν βασίλισσαν. Ἡ δευτέρα αὕτη παρουσίαις ἐτελέσθη ἐν τῷ τρικλίνῳ τοῦ Ἰουστινιανοῦ. Ἐν τῇ αἰθούσῃ ταύτῃ ὑπῆρχε χώρος ὑψηλότερος τοῦ ἐπιλαίπου ἑδάφους κεκαλυμμένος ὑπὸ πορφυρῶν παραπετασμάτων,

καὶ ἐν τῷ μέσῳ τοῦ χώρου τούτου ἴστατο ὁ μέγας θρόνος τοῦ βασιλέως Θεοφίλου, πλησίον δὲ αὐτοῦ μικρότερος ἄλλος χρυσοῦς βασιλικὸς θρόνος. Ἐπὶ τοῦ μεγάλου θρόνου ἐκάθην ἡ βασίλισσα, ἐπὶ δὲ τοῦ μικροτέρου ἡ νόμφη αὐτῆς, ἡ τοῦ Ῥωμανοῦ σύζυγος. Ἡ θεραπεία τῆς βασιλίσσης καὶ αἱ ἐπιφανέστεραι τῆς αὐτῆς κυρίαι ἴσταντο ἐν τῇ λοιπῇ αἰθούσῃ. Ἡ ἀρχόντισσα Ὀλγα προσκληθεῖσα ἀπὸ τοῦ Αὐγουστέως, προσῆλθεν εἰς τὸ Τρικλινον, ἀλλὰ περιέμεινεν ἐπὶ μικρὸν εἰς τὸν πρὸ αὐτοῦ θάλαμον. Ἐπειτα δὲ εἰσῆχθη εἰς τὴν αἶθουσαν τῆς ὑποδοχῆς ὑπὸ τοῦ Πραιποσίτου ἤτοι τοῦ ἀυλάρχου καὶ δύο αὐτοῦ βοηθῶν, παρακολουθουμένη μόνον ὑπὸ τῶν συγγενῶν αὐτῆς ἀρχοντισσῶν καὶ τῶν προκριτωτέρων θεραπαινῶν, διότι οἱ ἀποκρισιάριοι καὶ οἱ πραγματευταὶ δὲν παρουσιάσθησαν εἰς τὴν βασίλισσαν. Ἐνταῦθα ὁ Πραιπόσιτος ἀπήλυθε πρὸς τὴν Ὀλγαν τὰς εἰθισμένας πάλιν τυπικὰς ἐρωτήσεις ὡς ἐκ τῆς Αὐγουστῆς, μετ' ἧς ἀναστᾶσα ἀπὸ τοῦ θρόνου ἡ δέσποινα ἀπεχώρησεν εἰς τὸν ἑαυτῆς κοιτῶνα, ἡ δὲ ἀρχόντισσα μετὰ τῶν συγγενῶν αὐτῆς καὶ τῶν θεραπαινῶν ἀπῆλθεν ἵνα ἀναπαυθῆ εἰς τὸ Καινούργιον. Ἀλλὰ μετὰ τὰς ἐπισήμους ἐκείνας παρουσιάσεις, ἐγένετο καὶ ἄλλη αἰκισιότερα συνέντευξις εἰς τοὺς ἰδιαιτέρους θαλάμους τῆς βασιλίσσης ὅπου, καθήσαντος τοῦ βασιλέως μετὰ τῆς Αὐγουστῆς καὶ τῶν Πορφυρογεννήτων αὐτῆς τέκνων, προσεκλήθη ἡ ἀρχόντισσα ἀπὸ τοῦ Καινούργιου καὶ κελεύσει τοῦ βασιλέως καθήσασα ἐλάλησεν ὅσα ἐβούλετο, δηλαδὴ ἐξέθεσεν ὑποθέτομεν, κατὰ πρῶτον ἐπισήμως, τὸν σκοπὸν δι' ὃν ἀφίκετο εἰς Κωνσταντινούπολιν καὶ παρεκάλεσε τοὺς βασιλεῖς νὰ ἀναδεχθῶσιν αὐτὴν εἰς τοὺς κόλπους τῆς χριστιανικῆς πίστεως.

Τῇ δὲ αὐτῇ ἡμέρᾳ ἐδόθη εἰς τοὺς ξένους τούτους ἐπίσημον γεῦμα ἢ καθὼς ἐλέγετο τότε κλητώριον, τὸ ὅποιον διηρέθη εἰς δύο. Καὶ ἐν μὲν τῷ Τρικλίνῳ τοῦ Ἰουστινιανοῦ ἐγευματίσεν ἡ βασίλισσα καὶ ἡ νόμφη αὐτῆς μετὰ τῆς Ὀλγας, ἐν δὲ τῷ χρυσοτρικλίνῳ ὁ βασιλεὺς καὶ ὁ υἱὸς αὐτοῦ μετὰ τῶν ἀποκρισιάρων καὶ τῶν πραγμα-

τευτῶν. Εἰς ἑκατέραν τῶν δύο τούτων αἰθουσῶν ἐστήθησαν δύο τράπεζαι· ἡ ἰδιαιτέρα βασιλική, ἡ λεγομένη ἀποκοπτή, καὶ ἄλλη μεγαλειτέρα, ἡ κοινὴ τράπεζα. Ἐν τῷ Τρικλίνῳ τοῦ Ἰουστινιανοῦ, ἡ ἀποκοπτὴ τράπεζα ἐστήθη παρὰ τὸν μέγαν θρόνον τοῦ Θεοφίλου. Ἐκεῖ ἐκάθην πρῶτη ἡ βασίλισσα ἔχουσα πλησίον αὐτῆς ἐπὶ μικροτέρου θρόνου τὴν νόμφην τῆς καὶ τοῦτο ἐγένετο πρὶν ἔτι εἰσελθῆ ἡ ἀρχόντισσα τῆς Ῥωσίας. Ἐπειτα εἰσῆλθεν αὐτὴ πρὸ τῶν ἑαυτῆς κυριῶν, καὶ, ὑποκλίνας μικρὸν τὴν κεφαλὴν, ἐστάθη κατ' ἀρχὰς ὀρθῆ εἰς τὰ πλάγια τῆς βασιλίσσης. Κατόπιν εἰσῆχθησαν ὑπὸ τοῦ ἐπὶ τῆς τραπέζης αἱ ἀρχόντισσαι καὶ προσεκύνησαν ἐδαφιαίως τὴν βασίλισσαν. Τότε ἡ μὲν ἀρχόντισσα ἐκάθην εἰς τὴν ἀποκοπτὴν τράπεζαν, εἰς τὴν ὁποίαν παρεκάθην καὶ δύο ζωσται ἢ τε δηλαδὴ τῆς βασιλίσσης καὶ ἡ τῆς νόμφης αὐτῆς, αἱ μεγάλαι κυρίαι ὡς ἠθέλαμεν εἶπει σήμερον. Αἱ δὲ ἄλλαι ἀρχόντισσαι, αἱ τε τῆς Ὀλγας καὶ αἱ τῶν βασιλισσῶν, ἐγευματίσταν εἰς τὴν παρακειμένην κοινὴν τράπεζαν ἧτις ἴστατο ἐπὶ χώρου ταπεινοτέρου τῆς ἀποκοπτῆς. Διαρκοῦντος τοῦ γεύματος οἱ ἀγιαπαστολιταὶ ψάλλται καὶ οἱ ἀγιοσοφῖται, δηλαδὴ οἱ ψάλλται τοῦ ναοῦ τῶν ἁγίων Ἀποστόλων καὶ τῆς ἁγίας Σοφίας, διετέλουν ἄδοντες τὰ λεγόμενα βασιλικά (στιχηρὰ, τροπάρια, μέλη) ἧτοι ἄσματα ἐγκωμιαστικὰ τοῦ βασιλέως καὶ τοῦ οἴκου αὐτοῦ, χορευταὶ δὲ ἐπεδείκνυσον τὴν δεξιότητα αὐτῶν διὰ ποικίλων θυμελικῶν παιγνίων. Συγχρόνως ὁ βασιλεὺς μετὰ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ ἐφιλοξένουν, ὡς προείπομεν, τοὺς ἄνδρας τοὺς ἀποτελοῦντας τὴν συνοδίαν τῆς Ὀλγας ἐν τῷ χρυσοτρικλίνῳ. Μετὰ δὲ τὸ γεῦμα τοῦ βασιλέως ἔλαβον ἀμέσως δῶρα χρηματικὰ ὁ μὲν ἀνεψιὸς τῆς Ὀλγας μιλιαρῖσια 30 (δραχμὰς 42), οἱ ἑκτὼ ἴδιοι αὐτῆς ἀκόλουθοι ἀνὰ μιλιαρῖσια 20 (δραχ. 28), οἱ εἴκοσι ἀποκρισιάριοι, οἱ τεσσαρακοντατρεῖς πραγματευταὶ καὶ οἱ δύο ἑρμηνεῖς ἀνὰ μιλιαρῖσια 12 (δραχ. 17), ὁ παππᾶς Γρηγόριος μιλιαρῖσια 8 (δραχ. 12), οἱ ἄνθρωποι τοῦ Σβιατοσλάβου ἀνὰ μιλιαρῖσια 5 (δραχ. 7), οἱ ἕξ ἄνθρωποι τῶν ἀποκρισια-

ρίων ἀνά μιλιάρισια 3 (δραχ. 4 καὶ 20), καὶ ὁ ἐρμηνευτὴς τῆς ἀρχοντίσσης μιλιάρισια 15 (δραχ. 21.) Μετέπειτα δὲ παρετέθη τὸ ἐπιδόριον εἰς τὸ Ἀρισπητήριον ἦτοι εἰς τὴν συνήθη αἴθουσαν τῶν βασιλικῶν γευμάτων ἐπὶ μικρᾶς χρυσοῦς τραπέζης ἧτις ἔφερε τὰ διάφορα γλυκίσματα ἐντὸς δίσκων χυμευτῶν καὶ διαλίθων, ἦτοι δι' ἐγκαυστικῶν καλλιεργημάτων καὶ πολυτίμων λίθων κεκοσμημένων. Περὶ τὴν τράπεζαν ταύτην δὲν ἐκάθησαν εἰμὴ ὁ βασιλεὺς, ἡ βασίλισσα, ὁ υἱὸς αὐτῶν Ῥωμανὸς, ἡ σύζυγος αὐτοῦ, τὰ Πορφυρογέννητα αὐτῶν τέκνα καὶ ἡ ἀρχόντισσα τῆς Ῥωσίας. Τότε δὲ προσεφέρθησαν εἰς αὐτὴν μὲν ἐπὶ διαλίθου δίσκου μιλιάρισια 500 (δραχμαὶ 700), καὶ εἰς τὰς ἐξ ἰδίας αὐτῆς ἀρχοντίσσης ἀνά μιλιάρισια 20 (δραχ. 28), καὶ εἰς τὰς δεκαοκτὼ θεραπαίνας ἀνά μιλιάρισια 8 (δραχ. 11 καὶ 20.)

Τῆ 10 ἐκτωβρίου τοῦ αὐτοῦ ἔτους, ἡμέρα Κυριακῆ, ἐγένετο δεύτερον μέγα γεῦμα ἐν τοῖς βασιλείοις, καθ' ὃ ἐν μὲν τῷ χρυσοτρικλίῳ ἐκάθησεν ὁ βασιλεὺς μετὰ τῶν Ῥώσων, εἰς ἑτέραν δὲ αἴθουσαν, καλουμένην Πεντακουβούκλιον τοῦ ἁγίου Παύλου, ἐκάθησεν ἡ δέσποινα μετὰ τῶν Πορφυρογεννήτων αὐτῆς τέκνων καὶ τῆς νόμφης καὶ τῆς ἀρχοντίσσης. Τότε δὲ ἐδόθησαν ἐκ νέου εἰς μὲν τὴν ἀρχόντισσαν μιλιάρισια 200 (δραχ. 280), εἰς δὲ τὸν ἀνεψιὸν αὐτῆς μιλιάρισια 20 (δραχ. 28), εἰς δὲ τὸν παππᾶν Γρηγόριον μιλιάρισια 8 (δραχ. 11 καὶ 20), εἰς δὲ τὰς ἐξ ἀρχοντίσσης αὐτῆς καὶ τοὺς εἰκοσιδύο ἀποκρισιάρχους καὶ τοὺς δύο ἐρμηνευτὰς ἀνά μιλιάρισια 12 (δραχ. 17), εἰς δὲ τὰς δεκαοκτὼ δούλας αὐτῆς καὶ τοὺς 44 πραγματευτὰς ἀνά μιλιάρισια 6 (δραχ. 8 καὶ 40.) Ὁ Ῥώσος ἱστοριογράφος Καραμζὶν ἀγανακτεῖ διὰ τὴν σμικρότητα τῶν χρηματικῶν τούτων δώρων καὶ παρατηρεῖ ὅτι ὅσοι ὀλίγον πλούσιοι εἰς πολῦτιμα μέταλλα καὶ ἂν ἦσαν οἱ τότε ἡγεμόνες τῆς Ῥωσίας, ἡ μεγάλη δούκισσα Ὀλγα δὲν ἐδέχθη βεβαίως εἰμὴ εὐγενείας χάριν τὴν εὐτελεῆ προσφορὰν τῶν 700 δραχμῶν. Ἀλλ' ὁ ἱστορικὸς οὗτος ἐλησμόνησεν ὅτι καὶ εἰς τοὺς πρέσβεις τῶν Ἀράβων, πλουσιωτά-

των τότε ὄντων, δὲν προσεφέροντο ἐν ταῖς αὐταῖς περιστάσεσι χρηματικαὶ δωρεαὶ ἀνώτεραι τῶν 700 δραχμῶν ἐντὸς χρυσῶν ἢ καὶ διαλίθων δίσκων, ὅπως ἐγένετο καὶ πρὸς τὴν Ὀλγαν ὥστε ἀνάγκη νὰ παραδεχθῶμεν ὅτι αἱ χρηματικαὶ αὐταὶ προσφοραὶ ἐγίνοντο πάντοτε τιμῆς χάριν καὶ οὐχὶ ἕνεκα τῆς πραγματικῆς αὐτῶν ἀξίας.

Ἡ Βασίλειος τάξις, περιγράφουσα τὴν ὑποδοχὴν ταύτην τῆς μεγάλης δούκισσης, οὐδὲν ἀναφέρει περὶ τοῦ βαπτίσματος αὐτῆς ἐκ τούτου δὲ ὑπέλαβον τινὲς ὅτι δὲν εἶναι ἀληθῆ τὰ περὶ τοῦ βαπτίσματος παρ' ἄλλων ῥηθέντα. Ἀλλ' ἡ Βασίλειος τάξις σκοπεύουσα ἐπὶ τοῦ προκειμένου νὰ πραγματευθῆ περὶ τῆς γενομένης τότε ἐν τοῖς βασιλείοις ὑποδοχῆς, οὐδὲν παράδοξον ἂν εἰς ταύτην καὶ μόνην περιορίσθῃ οὐδὲ ἡ σιωπὴ αὐτῆς ὡς πρὸς τὴν ἐκκλησιαστικὴν τελετὴν δύναται νὰ ἀνατρέψῃ τὴν ῥητὴν τοῦ Κεδρηνοῦ μαρτυρίαν ὅτι ἡ Ὀλγα ἐλθοῦσα τότε εἰς Κωνσταντινούπολιν ἐβαπτίσθη. Καὶ ἔπειτα ἂν ἡ Βασίλειος τάξις οὐδὲν λέγει περὶ τοῦ βαπτίσματος τῆς Ὀλγας, ἀναφέρει ὅμως μεταξὺ τῶν ἀκολούθων αὐτῆς τὸν παππᾶν Γρηγόριον, ἐξ οὗ ἀρκούντως ὑποδεικνύεται ὅτι τὸ θρησκευτικὸν ζήτημα δὲν ἦτο ἀλλότριον τῆς ἐπισκέψεως ἐκείνης. Ὅτι δὲ φαίνεται τῶν μύθων εἶναι τὸ ὑπό τινων Ῥώσων χρονογράφων φημιζόμενον ὅτι ὁ βασιλεὺς δελεασθεὶς ὑπὸ τοῦ πνεύματος καὶ τοῦ κάλλους τῆς γυναικὸς ταύτης, προέτεινε νὰ συζευχθῆ αὐτὴν οὐ μόνον διότι ὁ Κωνσταντῖνος εἶχε σύζυγον, ἀλλὰ πρὸ πάντων διότι ἡ Ὀλγα ἦτο τότε ἐξηκοντοῦτις, ὥστε τὰ λείψανα τοῦ κάλλους αὐτῆς δυσκόλως ἠδύναντο ν' ἀποθῶσιν ἐπίφοβα. Ἀμφίβολον ὡσαύτως εἶναι ἂν ἡ Ὀλγα βαπτισθεῖσα ἐπωνομάσθῃ Ἑλένη τοῦλάχιστον ἐν Ῥωσίᾳ ἐξηκολούθησε νὰ ὀνομάζεται Ὀλγα, καὶ οἱ Βυζαντινοὶ αὐτοὶ δὲν ἔπαυσαν ἀποκαλοῦντες αὐτὴν Ἐλγαν, ἧτις ἐστὶ λέξις Σκανδιναυικῆ σημαίνουσα τὴν φλόγα.